

TRNJEVA JE DELAVCEVA POT DO PRAVICE.

PET DELAVCOV OPROŠČENIH STRAŠNE OBTOŽBE.

Zdaj je dognana reč, da je bila izpoved o bombnem napadu na brzovlak izmišljena reč.

Springfield, Ill. — Lani v septembru se je razširila vest po tukajšnji okolici, ki je napravila globok, toda različen vtis na tujce, prebivalstvo. Dnevnikarji so prinesli vest, da pet delavcev namerava napraviti bombni napad na brzovlak na Illinois Central, poznani pod imenom Diamond Special. Po imenih so bili seveda sami tujcem. Džingoti so pričeli takoj blebetati, da bi bilo najbolje, če se vsi tujcem deportirajo, nekateri razumni ljudje so rekli, da je dogodek opisan tako neumno, da lahko vsakdo vsakdo spozna, da je vse skupaj izmišljotina, tretji so pa govorili, da je treba počakati preiskave, da se tako spozna, koliko je resnice na celi stvari. Izvenredni džen gotov ni nihče verjel, da je kaj resnice v tej obtožbi.

Vrste sta se dve obravnavi. Pri prvi obravnavi so bili obtoženi oproščeni obtožbe zarote, da izvrše umor. Zdaj se je vršila druga obravnavna. Obtoženi so bili oproščeni zarote, da izvrše rop. Porotniki so jih oproščili in izrekli, da so prepričani, da so mirni državljani. Po izjavi porotnikov ne zaslužijo, da se kaznujejo, ampak naj se samo oštejejo, ker so poslušali usert za napad na vlak.

Kaj sta obravnavi dosegli? Povest o napadu na vlak je bilo delo Waltera Moleškega. Delavcem je lepo razložil načrt za napad, delavci so ga poslušali in mu kimali, na kar je šel Moleški na pristojno mesto in natančno, da po njegovih tovaršev namerava napraviti napad na brzovlak z dinamitom. Delavci so seveda takoj zaprli, velebanjsko časopisje je pa storilo svoje s kričečimi napisi. Moleški je bil torej agent-provokator.

Zdaj so delavci oproščeni, s prestati so morali precej, predno je bila dokazana njih nedolžnost.

AMERIŠKI IRECI DIKTIRAJO POGOJE.

Irci v Ameriki so večji "revolucionarji" kot njihovi rojaki v domovini.

Dublin, Irska, 11. apr. — Neki Američan je tukaj izjavil, da so ameriški Irci večji republikanci kakor pa njihovi rojaki doma. Sin-fajnovci bi se bili že davno pobotali z angleško vlado in sprejeli zaenkrat avtonomno obliko dominija za Irsko, ampak irski voditelji v Ameriki, ki financirajo guelrisko vojno z Anglijo, so absolutno proti vsakemu kompromisu in zahtevajo republiko ali nič.

Valera in Collins, glavna voditelja sin-fajnovcev, sta popolnoma pod vplivom ameriških irskih organizacij in valed tega je vsako gibanje za mir brez uspeha.

Dublin, 11. apr. — Zadnje dni je bilo — zopet več — mož ubiti v boju s črnorjavci. V Harcourtu so bili ubiti trije Irci in dva vojaka sta ranjena. V Corku, so Angleži vplenili strojnico in sto biciklov.

MAJHEN VEROK, VELIK UČINEK.

Omaha, Neb. — Šest mladeničev je prišlo iz biljardnice in pe-lo. Vstopiti so hoteli v svoj avtomobil. Prišel je detektiv John Hertizina in jim ukazal, da naj umolče. Nastale so besede in rabuka. Detektiv je potegnil samokres in prišel streljati. Oddal je sedem strelcev. En strel je ubil Joseph J. Howarda, ranjena sta pa Paul E. Kape in John E. Welsh.

KANADSKI RUDARJI POZIVAJO AMERIŠKE TOVARISE NA SOLIDARNOST.

Montreal, Ont., Kanada, 11. apr. — Kanadski rudarji so sprejeli resolucijo, pozivajo Ameriško delavsko federacijo, naj naloži organizaciji rudarjev United Mine Workers of America, da ne bodo ameriški rudarji kopali premoga za Anglijo in angleške parnike. Zvezni delavski svet v Montrealu je odobril korak kanadskih rudarjev.

SEVERNA DAKOTA IZVRŠUJE SVOJ PROGRAM.

KLJUB ZAROTI DENARNIH IN MONOPOLISTIČNIH INTERESOV NADALJUJE SVOJO POT.

Obveznice za državna podjetja ne bodo prodane denarnim mogotcem.

New York, N. Y. — Severna Dakota bo kljub kapitalistični zaroti marširala svojo pot naprej. Razni denarni in monopolistični interesi so se zavezali, da onemogočijo kredit, tako da ne bo mogoe Severni Dakoti zrediti svojih listnic in voditi svoje banke, da se preprečijo sploh vse naprave, ki služijo interesu ljudstva v Severni Dakoti. Severna Dakota bo prodala svoje obveznice za \$6-200,000 direktno ljudstvu. Izdala bo obveznice po sto in tisoč dolarjev, tako da jih bodo lahko kupili ljudje, ki imajo manjše prihranke. S tem je na kratko razložen načrt, ki ga izdelal Spurgeon Odell, specialni zastopnik Banke Severne Dakote, ki se nahaja zdaj v tem mestu. Z njim je tukaj William Lemke, državni prokurator države Severne Dakote, ki je prišel z njim sem, da ukreneta vse potrebno, da bodo obveznice prodane ljudstvu.

"Potrebujejo šest tisoč, da kupijo po eno obveznico za tisoč dolarjev, ali pa več oseb, da kupijo obveznice za nižje vsote," je rekel mr. Odell. "Želimo, da ljudstvo izve, da garantira za te obveznice država Severna Dakota, ki ni še nikdar pogazila principa za plačilo obresti od obveznic. Želimo, da ljudstvo izve, da te obveznice nosijo po 5% do 6 odst. obresti, in da je obveznice izdala država, katere obveznice niso bile še nikdar prodane pod par. Želimo, da ljudstvo izve, da je te obveznice izdala država, katere dolg je znašal pred izdajo teh obveznic samo \$278,000. Da-lje želimo, da ljudstvo izve, da država ustava določa, da se te obveznice ne morejo spreminiti, znižati ali prekliči, dokler niso plačane obresti in vsota. Te obveznice so izvzete od davka, federalnega in državnega.

Državni prokurator Lemke je rekel, da je pred ljudstvo zdaj postavljeno vprašanje, če naj ameriški državljani dovolijo, da bodo finančni baroni diktirali, kakšne zakone smejo sprejemati suverene države.

"V državi Severni Dakoti je letos za petdeset milijonov dolarjev manj gotovine kot pred enim letom," je rekel državni prokurator, "ker so bili farmarji prisiljeni prodati bušelj pšenice za en dolar, kot je farmarja stala produkcija."

Rekel je, da federalna rezervna banka ni pomagala, dasiravno je bila ustanovljena z namenom, da pomaga v takih razmerah, kakršne so bile siloma ustvarjene v Severni Dakoti.

Legislatura je že sprejela potrebni davčni zakon, da se krijejo obresti obveznic za \$6,200,000.

"Prepričani smo, da bodo mali vlagatelji spoznali vrednost teh obveznic, samo podučiti jih je treba o naskoku denarnih mogotcev na ljudski program Severne Dakote," je rekel mr. Odell. Na to je razobrazil, da pojde od \$6,200,000 obveznic \$2,000,000 za posojila, ki jih izda Banka Severne Dakote.

KONGRES SKLICAN K IZREDNEMU ZASEDANJU.

PREDSEDNIKOVA POSLANICA BO PREČITANA ŠELE DANES.

Predsednikov mirovni program še ni znan.

Washington, D. C. — Kongres je bil sklican k zasedanju večeraj, toda predsednikova poslanica bo prečitana v kongresu šele danes, ki se bo najbrž pečala z rekonstrukcijo doma, obenem bo pa povedala, kakšno stališče zavzema predsednik o mirovnem vprašanju.

Razume se, da je poslanica že spisana, a predsednik bo stopil pred obe zbornici šele okoli ene popoldne. Dotlej je pa nemogoče povedati kljub vsemu ugotovljeno, kaj bo vsebovala poslanica.

Na pr. nekateri pravijo, da predsednik prav zanesljivo odkloni versailloso mirovno pogodbo in da je njegova želja, da se napravi mir z Nemčijo na nekakšen tak način, kot pripoveduje znan Knoxova resolucija.

Nasprotniki separatnega mira so pa ravno tako prepričani, da bo mirovna pogodba sprejeta, a pridržki in takimi točkami v mirovni pogodbi, ki pridobijo Zdrženim državam dober glas v Evropi. Z drugimi besedami to pomeni, da ti političarji upajo, da je predsednik za versailloso mirovno pogodbo, toda ta pogodba mora biti preje podvržena reviziji.

V političnih krokih soglašajo samo v eni točki, to je, da predsednik Harding izreče, da bodo Zdržene države sodelovale v Evropi, da se stabilizira mir.

Taka ugotovba seveda ne reši tikanke in počakati bo treba, da bo prečitana poslanica pred obema zbornicama. Pa še po prečitani poslanici ne bo sodba enska in soglasna, ampak časniki bodo to-mačili poslanico, kot jo razumejo uredniki.

NOVA PREDLOGA O DRŽAV-LJANSTU.

Westfield, Mass. — Senator Selden P. Spencer iz Massachusettsa namerava predložiti novo izselj-niško predlogo. Če bo predloga sprejeta, bo moral vsak izseljenik takoj odpovedati svojo pokorošni dežel, v kateri ima domovinsko pravico, in pripraviti se bo moral, da postane ameriški držav-ljan. O tem predmetu je govoril senator na javnem shodu v nedeljo.

Francija bi rada dobila od Nem-čije 140 milijard.

Pariz, 11. apr. — Zbornični finančni odsek pravi v svojem poročilu, da Francija potrebuje štiri-najst milijard frankov letno za dobo deset let za rekonstrukcijo krajev, opustošenih vled vojne. Odsek izjavlja odprto, da Fran-cija ne more nikjer dobiti tolike denarja, in na to pravi: "Denar mora dati Nemčija za vsako ceno."

ZAUPANJA VREDEN SERIJSKI DEPUTIJ.

Popular Bluff, Mo. — Charles W. Yates, serijski deputij, je bil spoznan krivim od porotnikov, da je zapleten v bančni rop v Quil-linu. Obsojen je bil na pet let ječe.

manjšim bankam; \$3,000,000 poj-de za zemljišna posojila, na ka-terih je intabuliran prvi dolg; \$1,000,000 pa za obratovanje mi-lionov in elevatorjev.

Aplikacija za obveznice od \$100 do \$1000 se morajo napravi-ti naravnost na Banko Severne Dakote v Bismarcku, je rekel mr. Odell. Ko banka prejme bančno nakaznico, pošlje takoj odpo-litljetelju interimsko potrdilo, ako ni bila izdana že obveznica. Obre-ati se plačujejo od dneva, ko je bil odposlan denar.

SOCIALIST JE PREDSEDOVAL SENATU V NEWYORSKI LEGISLATURI.

Albany, N. Y. — Prvič v zgodovini Združenih držav je socialističen poslanec predsedoval seji zakonodajne zbornice. Socialistični senator Edmund Seidel je zad-nji petek vodil sejo v senatu, ko se je moral podgovornor Wood odstraniti po opravih iz zbornice. Wood je Seidela imenoval svojim namestnikom. Seidel je dobro vodil sejo.

PROTEST ENTENTE PROTI PLEBISITU.

Tirolci, ne onirajo se za dunajsko vlado, bodo glasovali o združenju z Nemčijo.

FRANCIJA SE VELED TEGA RAZBURJA.

Pariz, 11. apr. — Dne 24. aprila se vrši plebiscit na Tirolskem, ki odloči, če se Tirolska loči od Avstrije in pridruži Nemčiji, pravzaprav Bavarski. Vlada republike Avstrije je prepovedala plebiscit, toda krajevna tirolska vlada pravi, da je ta zadeva no-žanja avtor Tirolcev, ki ne sme brigati centralno vlado na Dunaju. Plebiscit se torej vrši.

Francoski diplomati, predvsem francoski vidje v tem plebiscitu novo politično vprašanje. Ako se devoli deželem plebiscit, ki ni omejen v mirovni pogodbi, tedaj bodo Tirolski sledile še druge de-žele in nekake blišnje dne lah-ko lagine vas Avstrije.

Francoski dolže Nemčijo, da je tirolski plebiscit njeno maslo. Zanesljivo je, da bodo katoliški Tirolci glasovali za združenje s katoliškimi Bavarci, kajti Dunaj jim je "predeš" in preveč "brezverski". V slučaju, da Nemčija dobi Tirolsko, potem bi se do-tikala Italije, kar bi bilo nekaj novega v evropskih odnosih in po mišljenju francoske diplomaci-je nekaj nedopustnega.

Poroča se, da bo ententa opozorila avstrijsko vlado in zahteva-da, da mora na vsak način prepre-čiti nedovoljen plebiscit na Tirol-skem.

30,000 delavcev na pogrebom ubi-tega komuniste v Berlinu.

Berlin, 10. apr. — (Federated Press) — Dvajset tisoč delavcev je koračilo za krato, v kateri je bilo truplo Wilhelma Silta, pred-sednika unije električarjev, ki je bil ubit v zadnjih bojih med komunisti in policijo v Nemčiji. Silta je bil umorjen približno na tak način kakor Liebknecht in Rosa Luksenburg. Polietisti so ga ustrelili v hrbet z izgovorom, da je hotel pobegniti.

Električarji, cestnoželezniški uslužbeni in nameščenci pri vodo-vodu so ustavili delo za časa po-greba in se polnoštevilno udele-žili sprejema. Mnoge strokovne unije so položile vence na krsto. Govorniki pri odprtem grobu so prisegali, da bodo revolucionarni delavci mačevali umor Silta.

Z grškoturške fronte.

Carigrad, 11. apr. — Bojevanje med Grki in turškimi nacionalisti v okolišču Bruse v Anatoliji se je obnovilo. Turška kavalerija silo-vit napada z namenom, da pro-dre grške fronte med Kestele-rom in Ak-Burjem, vzhodno od Grki so zasegli japonski parnik, ki je privedel domov tisoč Tur-kov, levihih vojnih ujetnikov iz Sibirije. Turška vlada v Carigradu je uveljavila protest pri ententi proti zadržanju parnika in u-jetnikov.

Atene, Grčija, 11. apr. — Urad-no se poroča, da je bilo v bitki s Turki pri Eskijeru 600 mož ubi-tih in 3400 ranjenik.

Kriza v Angliji še ni ponehala.

Rudarji niso niti ne bodo ničesar popustili, pravi delavsko glasilo "Herald". Vlada nadaljuje priprave za vojno. Škotaki rudarji so se uprli vladnim silam, ki hočejo obratovati vodne sesalke v jamah. 10,000 vojakov je mobiliziranih proti rudarjem.

London, 11. apr. — Danes pred-poldne so konferirali izvrševalni odboriki rudarjev in zastopniki rudniških magnatov. Lloyd George je bil tudi navzoč nekaj časa. Čez eno uro je bila konferenca pretrgana in nadaljevala se je ob štirih popoldne.

Eksekutiva delavske trozveze zboruje stalo v Unky Hallu. Rudarski odborik Ahlett je dejal pred konferenco: "Kar se tiče ru-darjev, ni še konec krize. Položaj je za nas neuprinenjen. Na kon-ferenco gremo s ravno tistimi po-goji, s katerimi smo zapustili zad-nji sestanek."

Williams, tajnik organizacije transportnih delavcev, je pa re-keel: "Situacija je napeta kakor je bila v začetku kljub optimizmu kapitalističnega časopisja. Lloyd Georgevo stresanje pesti in ro-ljanje s sabljo, s čimer se odliku-je tudi njegovi kapitalistični prijatelji, je utrdilo odločnost že-lenikarjev in transportnih de-lavcev, da bodo stali na strani ru-darjev toliko časa, dokler rudarji ne dobe svoje pravice."

Po zadnjih poročilih je vlada odpoklicala nekaj vojaških pol-kov iz Irske.

London, 11. apr. — Kljub kon-ferenci, ki se vrši danes med za-stopniki rudarjev in lastnikov ro-vov, nadaljuje vlada z vojnimi pripravami na slučaj generalne stavke. Osmenda za mobilizacijo je še v veljavi in gibanje čet na suhem in bojnih ladij se vrši ka-kor prve dni krize.

Mornariški strojniki, ki jih je vlada poslala v spremstvo vo-jških čet obratovat vodne sesalke v poplavljenih rudnikih na škot-skem in v Walesu, so naleteli na odpor stavkarjev. V okrožju Fifeshire, kjer je osemindeset pre-mogovnikov, so rudarji večeraj za-stržili šuje s sesalkami in izje-vili, da se nihče ne dotakne se-salk, dokler ne dobe boljšega po-jasnila od rudarske eksekutve. Brzojavka izvrševalnega odbora, ki nalaga stavkarjem, da ni treba ovirati vladnih sil pri sesanju vode, se jim ne zdi dovolj jasna.

Kapitalistični listi poročajo, da škoda valed poplave rudnikov znaša še več ko sto milijonov ster-lingov. Več rudnikov je že polnih vode, tako da jih bo treba pustiti, dočim bo treba v drugih več me-secev dela, predno bo možno ko-panje premoga.

Romanjkanje premoga se že trdo občuti. Vse večje tovarne posebno jeklarne so prenehale z obratom, ker jim je zmanjkalo premoga.

Parobrodna družba Cunard Lin-e je naznanila danes, da več nje-nih parnikov, ki bi imeli odpluti ta teden iz Southhamptona, ostan-e v luki.

Iz Portsmoutha se poroča, da je dvesto mornariških kurjačev v spremstvu oddelka pomorsčakov odšlo v rudniške okoliše. O šte-vilu gibačev se čet ni sicer no-benega uradnega poročila, toda računa se, da je bilo večeraj naj-manj 10,000 mož razposlanih v razne stavkovne kraje.

Med prostovolci, ki se odziva-jo na kraljevo proklamacijo, je največ dečkov. Burzavno časopisje kriči, da "van Anglija prvi pot prapor vojaških prostovol-jev," medtem ko treni opazoval-ci ne vidijo nikjer tega navela.

Vladi in kapitalistom naklonje-no časopisje piše, da je nevarnost generalne stavke odvrnjena. Tega mnenja so tudi nekateri delavski voditelji. Henderson je rekel, še v (Dalje na 2. strani.)

KARL ODIDE "PROSTO-VLJNO" IZ ŠVICE.

Habsburški postopač noče čakati, da ga izšene švicarska vlada.

NAJERJE POJDE NA ŠPANSKO.

Rim, 11. apr. — Uradno poročilo iz Lucerna se glasi, da je bivši cesar Karl sklenil, da prostovolj-no zapusti Švico. Eksecesar se zdaj pogaja s diplomati neke druge države glede njegovega bodočega bivališča.

Dotična druga država je ako-raj gotovo Španija.

(Večeraj je bilo poročano, da je švicarski zvezni svet (parlament) zaključil, da mora Karl zapustiti Švico za kazen, ker je kršil pravo političnega azila s svojim tajnim odhodom na Ogrsko in s svojo monarhistično propagando. "Pro-stovoljni" odhod iz Švice torej pomeni, da Korišek neče čakati, da bi ga švicarski policaji odgnali na mejo.)

Pariz, 11. apr. — "Petit Pari-sien" poroča, da se med Anglijo, Francijo, Italijo in malo entento (Jugoslavijo, Čehoslovakijo in Rumunijo) vrše pogajanja glede formule, katere bi garantirale novim državam, majejih z Ogr-ako, da se gibanje za restavrira-nje habsburške dinastije na Ogr-skem in v Avstriji ne bo več po-novilo.

VELIK PROBLEM FINSKI.

Kaj naj stori s 30,000 begunci iz Kronštata?

London, 11. apr. — Finska bur-žavna vlada se ukvarja s težkim problemom, kaj naj počne s rusko belo gardo, ki je pobegnila iz Kronštata po zamrznjenem morju na Finsko, ko je bil upor slom-ljen zadnji mesec. Okrog 30,000 beguncov se nahaja v Terokiju. Begunci nočejo delati niti se ne marajo seliti nikamor; menda smatrajo, da je dolžnost Finske in njenih kapitalističnih zavaznikov, da hranijo begunce, ker so se bo-jevali proti boljševizmu. Ameri-ški Rdeči križ, ki je dolejal za-kladal protirevolucionarja z li-vili, se je tudi že naveličal zakla-danja. Finska vlada namerava odvlati skrb za begunce na ligo narodov za toliko časa, dokler se "ne spremene razmere" v Rusiji!

BANDITJE OČISTILI BANKO V MALEM MESTU.

Fort Wayne, Ind. — Neznani banditje so vlomili v varnostno shranbo državne banke v Wood-burnu, ki se nahaja osemnajst milj od tukaj. Pobrli so iz nje za več tisoč dolarjev vrednostnih papirjev.

ROPARJI SO OSUŠILI ČLANE KLUBA BOGATINOV.

Baltimore, Md. — Maskirani to-lovaji so oropali šestnajst članov kluba bogatinov na Franklinovi cesti za sedem tisoč dolarjev. Ne-kega člana so pobili na tla, ker ni takoj dvignil svojih rok kvišku.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo ja-mno in gorkejšje. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 46, najnižja 31. Sonce izide ob 6:16, zalze ob 7:26.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenian National Benefit Society.

Owned by the Slovenian National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (March 31-31) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom poslala naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

MONARHISTIČNI PODREPNIK JE SNEL KRINKO RAZ OBRAZ.

Jugoslovanski delavci v Ameriki se še dobro spominjajo nekega dr. Ljuba Leontiča, ki je lažil po Ameriki na račun jugoslovanskih delavcev in obrtnikov v Ameriki v vojnem času in delal reklamo za zloglasno "Kriško deklaracijo", obenem je pa farbal jugoslovansko ljudstvo v Ameriki, da bo ljudstvo samo odločilo o bodoči formi vlade v Jugoslaviji. Leontič je bil zagrizen ligaš in pokorni sluga "Londonskega odbora". Nahrnil je vsakega prav predrzno z izdajalcem, ki se ni strinjal z njegovim čvekanjem na shodih.

Ta Leontič se je vrnil domov, kot so se vrnil vsi, ki jih je pošiljal v Ameriko "Londonski odbor", da v interesu nove vstajajoče avtokracije v Jugoslaviji begajo jugoslovansko ljudstvo, da bo lažje ribariti v kalnem v interesu monarhiije.

Ta "veleučeni doktore" je napisal v časniku "Riječ", izhajajočem v Zagrebu, članek, v katerem piše o ameriškem jugoslovanskem delavstvu takole:

"Splošno po celi Ameriki se je ustavilo vse delo, stotine tisoče delavcev je dnevno brez dela. In iz te delavske mase se rekrutirajo razbojniki in goljufi. Po ulicah, celo v srcu mesta, maskirani hajduki napadajo mimoidoče, razbijajo trgovine, podirajo banke. Četudi je policija silno pomnožena, reorganizirana in oborožena z mitraljezami (?), in je električni stol za razbojnike neizbežen, pa mora vsak miren državljani ves dan poslušati "hands up!", in pripravljen je brez odpora dvigati roke in pripuštit, da se ga neusmiljeno izropa. Osebnostna sigurnost je torej v Ameriki reducirana na minimum. In goljufanje ter tihotapstvo pa je danes priljubljeno delo odpuščenih delavcev, ki zahtevajo, da brzo pridejo do nasleparjenih dolarjev, da se vrnejo v domovino, kjer bodo radi visokega kurza dolarja dobili ogromen kapital v kronah in živeli brez vse skrbi. Tihotapi se posebno z opojnimi piščali, ker je javna prodaja alkohola že tri leta (?) za- branjena po vsej Ameriki. Tihotapstvo v Ameriki je skrajno nevaren posel. V tihotapstvu so izvežbani posebni razbojniki. Ti ustavljajo ljudi ob kanadski meji, ki so privlekli žganje preko meje, jih z revolverji prisilijo, da jim izroče dragoceni plen, pa onda ajdi k prodajalcem, ki drago plačajo tako pijačo, ako jih medtem ne prisili policijski revolver, da pijačo izroče policiji."

Mi sicer ne vemo, kje je dr. Leontič dobil stike s takimi jugoslovanskimi delavci, ki so razbojniki, goljufi ali pa tihotapci. Znano nam je sicer, da so monarhistični podrepniki nekoč najeli razbojnike, da so napadli Etbina Kristana, ko se je vračal domov s srbskega shoda v Chicagu. To se je zgodilo ob času dr. Leontičevega bivanja v Ameriki. Ali je imel mogoče dr. Leontič kakšne stike s temi najetimi razbojniki? Znano nam je dalje, da se je ob času drugega zborovanja Jugoslovanskega republi- čanskega združenja vršil javen ljudski shod v Narodni dvorani. Na ta shod je prišlo tudi nekaj razbojnikov, najetih od monarhistov, ki so segali po samokresih, ako so govorili govorniki za ustanovitev jugoslovanske republi- ke, a katerim je padlo srce v hlače, ko so videli, da so krepke roke jugoslovanskih delavcev pripravljene, da jih pograbbijo in s samokresi vred pomčejo na ulice. Ali je dr. Leontič imel kakšne stike s temi razbojniki, da je tako pozitiven, da se razbojniki v Ameriki rekrutirajo iz jugo- slovanskih brezposelnih delavcev?

Najprvo se je oglašil Majeen in zagrozil, da pretepe vsakega jugoslovanskega delavca z bikovko, ki pride do- mov in ne bo potrpežljivo ubogal, kar mu zapovejo mo- narhistični podrepniki. Zdaj se je oglašil še "veleučeni doktore" Leontič in opsoval vse jugoslovanske delavce z razbojniki, goljufi in tihotapci, ko se vračajo domov, ker so si od svojih ust pritrjali nekaj stotin dolarjev, katere so zaslužili pri težkem delu.

Res bistre glave ima Jugoslavija, za to ne more izlezti iz blata, v katerega so jo porinile te "kunšne" butice.

Prilagodni korak železničarjev.

Special Wm. Z. Foster. Prevaj J. Z.

Copyright, 1921, by The Feder- ated Press.

(Nadaljevanje.)

SEDMO POGLAVJE.

Prejalsi se unije v vsaki de- želi tako daleč razvijejo, da so zgrajene na industrijalni podlagi in ne samo na strokovni. Predno se pa tako daleč razvijejo, pa gre- do po raznih stopnjah razvoja, v katerem opazimo tri glavne faze: Izolacijo, federacijo in združitve v eno telo.

V prvi stopnji razvoja postoji po več osamljenih strokovnih skupinah v eni industriji in vsaka podvzame akcijo zase, ki pripo- znajo prav malo ali pa nobenih skupnih interesov. Valed svoje razvijajoče inteligence, ki omogo- ča naraščajočo moč podjetnikov in da stroji nadomeščajo delo iz- učenih delavcev in rane druge faktorje, če prične anovati defen- zivne in ofenzivne aliance. To jih privede v drugo fazo razvoja ali v federacijo. Končno ravno ti- sti faktorji učinkujejo, da prične izgovarjati vrednoti federativna forma, dasiravno je boljše od prejšnje organizacijske forme. Tako se prične združevati v eno telo, dokler ne dosežejo tretje faze organizacijske forme, to je združitve v eno telo.

To je naravni pot delavskega strokovnega gibanja. Na tucate industrijalnih uni se je v Evropi razvil na ta način, in tako ame- riške unije se razvijajo po tej poti razvoja. Razne unije sku- pine, katerih člani delajo v živil- ski, krojaški, kovinski, transport- ni, stavbiški, tiskarski in drugih industrijah so v drugi fazi razvo- ja, in ravno tako so tudi železni- čarji. To se vidi v njihovih mno- gih lokalnih, sistemskih in divi- zijskih organizacijah, ki se tako obdružujejo, kakršne so do- ždaj unije ustvarjale povsod. To- da železničarji se ne bodo usta- vill pri tej federaciji. Liti morajo naprej v združenje v eno telo, in kadar to izvrše, niso storili nič- kega, kot to, kar jim je velevala njih pamet, da morajo delati v harmoniji z evolucijo delavskega gibanja po vsem svetu. To bo lo- gičen zaključek skupnega giban- ja radikalcev in konservativcev v eni generaciji, kateremu se ne morejo izogniti. Združenje sek- najet železničarskih strokovnih organizacij v eno telo je prihod- ni korak.

NAPAKE FEDERACIJE.

Položaj je zrel za združenje vseh železničarskih uni v eno te- lo. Železniški kompanije, katere družijo profiti in moč, so se odlo- čile, da potisnejo delavce zopet v sužnost. Pri poganskimi halogi jih podpirajo veliki bančni in tovar- niški interesi. Zdrava človeška pamet torej narekuje, da se mo- ra ogromna železničarska armada tako združiti, da bo sposobna vo- diti opozicijo napram svojim go- spodarjem. Po združitvi federalni formi organizacije se to zgodi- ti ne more. Združenje v enem telu je edina rešitev tega problema.

Federacija je dobra reč, do- kler služi namenu. Ona znači va- žen razvoj delavskega gibanja in strokovnih organizacij do razred- nega unionizma. To je priznanje, da so strokovne organizacije ne- sposobne voditi akcijo in da se stremi po industrijski solidarnos- ti. Federacija vselej zavzame s mir- vaškim zvonom navadnemu in čistemu strokovnemu unionizmu. Napaka ima le to, da ne poseže dosti daleč. V resnici sega samo do polpota. Ker boleha se na stro- kovni bolezn, razvije samo del delavske moči. Čeprav so delavci organizirani v federaciji, lahko podjetniki še vseeno delirajo, en- del delavcev proti drugim delav- cem, da jih tako natepejo vse.

Kadarkoli stopi federacija v akcijo, je takoj opaziti njeno slabost. Avtonomnim unijam pri- manjkuje smisel za vztrajnost in skupen namen. Stvari se sodijo s strokovnega stališča. Vsaka unija, navdahnjena s svojimi strokovni- mi predskiki in sebičnostjo, gleda najprvo na interese svojih članov. Malo moči je odmerjene federaci- ji, katero se smatra bolj za stvar spodobnosti. Ideja, da se je treba potegniti za dobro vseh, ostane v ozadju. Ljubosumnosti, prepri in tudi izdajstva so nekaj navadne-

ga. Združena akcija je skoraj zra- naj močnejša. Federacija se ne mo- reje nikdar zediniti na eno vpra- šanje, ravno tako se ne morejo bojevati uspešno, da izvedejo sku- pen program.

FEDERACIJA JEKLARSKIH DELAVCOV.

Železničarji imajo obširne sku- p- nje s federacijo, in v mnogih slu- čajih bi se lahko navedle slabosti te organizacije, toda škodilo na- bo, če se omeni, kaj se je zgodilo veliki organizacijski kampanji in stavki v jeklarski industriji, ker federacija vedno učinkuje v tem smislu.

Narodni odbor za organiziranje železarskih in jeklarskih delav- cev je velik eksperiment v fede- raciji. Odbor je nastopal štiri in dvajset mednarodnih uni, ki so imele več kot dva milijona delav- cev. Dasiravno je bilo njegovo delo le delo vseh federacij, je ven- dar bilo veliko zboljšanje, ker ni vsaka unija delala na svojo pest, vseeno je pa bilo obdarjeno s zna- tno in napakami podobnih orga- nizacij. To je precej pomagalo do poraza.

V velikem boju v jeklarski in- dustriji je bila solidarnost delav- stva živa potreba. Jeklarski trust je bil trdno združen. Njegove sile so delale kot perfekten stroj. Ali tako ni bilo na strani delavstva, tam kjer bi morala biti skupnost, harmonija in moč, je bilo neprij- nje. Federacija ni mogla tega po- praviti. Štiri in dvajset uni ni nikdar združilo svojih moči, ni- kdar ni združilo svoje volje v skup- ni odločitvi, da zmaga. Od za- četka sta jim primanjkovali vztrajnost in odkritost, da dosežejo namen. Ker so organizirani po federalnem sistemu, jih niti veliki cilj — organiziranje delavcev v jeklarski industriji ni mogel pripraviti do emotne akcije. — Dalje prihodnjič.

ČUDNA RIBA.

New London, Conn. — Ko je kapitan Ellery Thompson lovil ri- be z ribiško lodjo "Grace and Lucy" blizu svetilnika Ledga, je opazil, da se je nekaj težkega za- taknilo v mrežo. Mrežo so vlekli in vlekli, naskrat se je pa pri- kazal v mreži velik torped, kakr- šni so v rabi na potapljalstvih. Ne- kateri sodijo, da je bil torped iz- gubljen pri vajah.

KRIZA V ANGLIJI SE NI PO- MIRILA.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

soboto, da splošnega štrajka ne bo.

J. H. Thomas, vodja železničar- jev, je dejal včeraj na javnem shodu železničarjev v Ruggbyju: "Mi se ne navdušujemo za bliko, ampak če bomo pogani v njo, se bomo bojevali. Naša metoda mora zmigati, da dosežemo pravico brez bitke. Povem vam, da so bili železničarji in transportni delav- ci, ne pa rudarji, ki so včeraj od- stranili zapreko za ponovno poga- janja. Čutilimo, da bi bil sločin, če bi začeli veliko stavko samo za- radi tega, ker se rudarji in njihovi delodajalci ne morejo sporazu- meti zaradi skupne konference. Zdrava pamet zahteva, da se ljudje zblížajo za pogajanja. Upam, da se vsa vprašanja izrav- najo mirno."

Socialistični "Daily Herald" piše danes jutraj sledeče:

"Danes se odpre nova pogaja- nja med rudarji in rudniškimi magnati. Vlada je usakrnila po- goj, da morajo delavci pri amal- kah prej dobiti s delom. Rudar- ska eksekutiva ni odstopila niti za las od svojih pogojev za mir. Rudarji bodo za kompromis pred- ložili, da pogajanje se mora vršiti na temelju splošne mensne last- vosti, to je enake moči za vse ru- darje brez ostra na krajovne ramere. Ako lastniki rovev na- sprejajo pogajanja na temelju tega principa, tedaj je konferen- ca namogoča in generalna stavka delavske troveče prična jutri popoldne. Križa torej še ni pono- hoja, kajti rudarji niso še nič po- pustili niti na malice popustiti."

Kden imed rudniških magna- tov je izjavil senci, da delodajalci morajo prej imeti poročilo o ob- sežnosti škode v jamah valed po- plave, predno morejo govoriti o spremembi njihovega mesnega načrta. Nekateri lastniki so igu- bili vse svoje premoženje.

Drobiž

od 1000 in dalje.

Mrs. A. A. Schneider v Brooklyn, ki je umrla 27. marca, je izročila željo v svoji oporoki, da se njeno truplo kremira in o- benem se morajo ubiti njeni psi in kremirati ter njihov pepel se pomoča z njenim.

Deset civilistov in dva polici- sta sta bila ubita zadnji teden na Irskem. Poroknih je bilo več mu- stov in poginob mnogo jih. Trei so izvršili 27 napadov in ujetih je bilo 61 oseb; 81 oseb je bilo inter- niranih. Stavilo interniranih zna- ša do danes 2327.

Bela Rusija je stopila v fe- deracijo novotestskih republik.

Iz Pariza javljajo, da mar- šal Foch poseti Ameriko to polet- je.

Irski republikanski šupan iz Corka O'Callaghan, ki je prišel v Ameriko brez potnega lista, bo najbrž še to dni deportiran.

Melchior Staff, stoletni star- ec v Butlerju, Pa., je na svoj sto- letni rojstni dan igral šogo. Moč- šta časopis brez očal in ima 71-letnega sina.

Delavci v nemških ladjedel- nish so zagrozili s stavko proti kričenju novega parnika s ime- nom "Indendort". Parniška družba namerava kstiti druga dva parnika s imeni "Tirpitz" in "Hindenburg", delavci pa pro- testirajo.

Vodja fašistov v Bolgari, Italija, je bil v soboto ubit v bit- ki s socialisti. Sladili so veliki iz- gredi, katere je potlačilo voja- štvo.

Narodna banka v Havani, Kuba, je akrahirala. Policija ju- va postopje pred obilgajočimi vlagatelji, ki so izgubili 26 milio- nov dolarjev.

Bivša nemška cesarica Ar- gusta Viktorija je umrla v Doornu na Holandskem, kjer je bil njen dom s Viljemom. Nemški monarhisti bi radi prepeljali trup- lo v Berlin in ga pokopali v Pots- damu.

Iz Londona javljajo, da so irski sinifanovci razstrelili hotel Holy Head v Dublinu, v katerem je bil glavni stan črnorajavcev. Cela predelna stran hotela je pa- dila na ulico. Število mrtvih in ranjenih še ni znano.

V Louisville, Ky., je utonilo 14 oseb, ko se je potopil parnik na reki Ohio.

Anglija plača Ameriki 25 milijonov dolarjev prihodnji pe- tek na račun svojega dolga in obresti.

Emma Goldman piše iz Ru- sije, da ni res, da bi bila ona kaj- prošila ameriške oblasti za po- vrzatek v Ameriko kot je bilo po- ročano. Pravi, da je zadovoljna v Rusiji.

Velik požar v Mexico Cityju je uničil skladišče bombaz, ki je bil lastnina neke španake trvdke. Dva milijona dolarjev škode.

Zadnje nedelje se je vršila prva ženska konvencija za žen- sko volilno pravico v Atenah na Grškem.

BREZPLAČNO CEPLJENJE PROTI DIFTERIJI.

New York, N. Y. — (Iz urada am. Rdečega križa, info. oddel- ek). — Difterija ali davica po- mori v New Yorku vsako leto na stotine otrok in tisoče otrok pa je bolanih vsako leto na tej bole- zni. Valed tega je združenveni od- delek tega mesta sklenil aplicirati na podružnico Rdečega križa, da pomaga zatreči to bolezen in si- cer na ta način, da naj uvede v vseh otroških vrteh in ljudskih šolah brezplačno cepljenje otrok. V ta namen je Rdeči križ določil štiri zdravnike, pet bolniških stra- žar in štiri druge uradnike. Ki bodo pomagali zdravstvenemu od- delku izvesti to cepljenje vseh o- nih otrok, katerih starši bodo privolili. Poleg sta pa zdravstve- ni oddelki in Rdeči križ isdala po- slov na vse starše, katerih o- troci nahajajo v otroški vrtec ali ljudske šole, da naj pustijo vse- piti otrokom serum zoper difte- ro. Le na ta način je mogoče za- tretiti to morilko, ki pobere vsako leto na tisoče otrok.

Sploh se pa pozivlje vse sta- rise, da naj pustijo vcepiti otro- kom serum, ki je edino najbolj- še sredstvo zoper difterijo ali da- vico. Te bolezn so najbolj pod- vrženi otroci v nežni mladosti. Statistika dokazuje da je lanske leto umrlo 93-odstotkov vseh o- trok, ki so bili bolni za difterijo, starih manj kot deset let.

Iz delavskega sveta.

Zastopniki delavcev v pa- rniškah v Združenih državah in Kanadi so na svoji konferenci v New Yorku zavrgli načrt zniž- nje mezd za 30 odstotkov.

Magnati za izdelovanje ob- leke so naredili drugi poskus za razpust krojaške organizacije A-malgamated Clothing Workers' Union v New Yorku. Obrnili so se na vrhovno državno sodišče.

Stavka rudarjev v Katego- ni na Španskem, ki je stara že več mesecev, še traja. Rudarji so ap- elirali na vlado, da jim preskrbi- začasno delo pri gradnji in po- pravljanju cest.

Iz Philadelphije poročajo, da je tam 150,000 delavcev brez de- la; med temi je 60,000 delavcev v stavbiški stroki.

V Lima, Peru, je labruhila generalna stavka električarjev, plinarjev in nalubancev pri vo- dovodnih napravah. Mesto je po- noči v temi.

Miličarji v Galvestonu, ki so bili poslani tja proti stavkojočim pristandnim delavcem, so bili za- dnje dni odpoklicani.

Aleksander Howat, predsed- nik rudarjev v Kansasu, je bil soper obsojen na globo \$200, ker je pred nekaj dnevi pozval rudar- je v Patonku v stavko. Postaviti je moral \$5000 poroštva.

V BRATSKI SPOBENI.

Kernah, Wla. — V rimsko ka- toliški žari sv. Možnega venca še ni miru. Vsi ko sto Italijanov, bratov in sester v Kristusu, je za- sedla farovž, iz katerega so be- laji španik Peter Prardi, njegova sestra in še dve drugi osebi, ki sta spadali v farovž.

Na pozorišču je prišla policija in oglašal se je tudi šerif William Rouen. Po daljšem lakanju so na- šli ubedenega španika s drugimi begunci vred na koro. Od tukaj so jih odvedli v drag farovž, da jih rešijo pred pestmi raskočnih fa- ranov.

Fajmošter je rekel, da ga je na- fano poslal nadškof Mewmer iz Milwaukeeja in da ne gre zende, dokler mu nadškof ne ukaže, da naj gre.

Cerkveni odbor mu je baje do- volil osemstideset ur, da od- potuje, kampak se je po odločil, da ostane, dokler ne prejme fernana iz nadškofije, da mora odpetova- ti. Nadškof je obljubil, da uvede preiskavo in da isče vsakega fa- rana iz rimske katoliške cerkve, ki se drane razgovarjati proti špani- ku. Ta vest je pa farane še bolj podžgala, angli eni so rekli, da cerkev benedi na vseh vogalih za spreprežanje poganov, vernim katolikom se pa krovi s izobče- njem iz cerkve.

Dopolnje je španik svojim fa- ranom čital nadškofovo pismo, da naj čakajo s kriškanjo poniznost- jo na nadškofovo odločitev. Od- bor je na to sklical shod in polo- žil je svojo resignacijo. Zdaj je bil ogzen v strelji. Farani so se navahili na farovž, španik je pa menil, da je najbolj zanj, če jih ne čaka v farovžu in je pobegnil iz njega.

Farani so bili silno jezni. Ko so našli prazen farovž. Šele špano- va beseda jih je pomirila, ker je obljubil, da pojde v družbi šerifa k nadškofu v Milwaukee.

ZASTAVILA POTNIŠKA PR- TJAGA V TESTU.

New York, N. Y. — (Iz urada am. Rdečega križa, info. odd- ek). Ameriški konsulat v Belgradu je poslal državnemu departmentu Zdr. držav poročilo, da je srbsko ministerstvo za notranje zadeve naznanilo v "Uradnih novinah" dne 26. februarja, t. l., da je v skladu s mednarodno špedicijs- ke agencije "Celeritas". "A- genzia internazionale di spedizio- ne." ki se nahaja v ulici XXX Ottobro velika množina potniške prtljage, ki je last potnikov, ki so potovali iz Amerike v Jugoslavi- jo preko Trsta. Lastniki te prtlja- ge so nemani, in raditega jih ta agencija pozivlje v časopisu, da naj se prijavijo in zahtevajo to prtljago. Sleherni, ki sivi da je njegova prtljaga v tem skladu, naj sporoči to omenjeni agenciji. In naj navede številke prtljage in ime parnika, s katerim je pripe- lala prtljaga v pristanišče Trst. — Evliaga, katere lastnik se ne bo javil v teku enega leta, bo pro- dana na javni dražbi.

**PRISILJEVANJE V AME-
RIKO VTEGNE BITI
PREPOVEDANO**

Kdor hoče dobiti svojega v Ameriko, naj si da hitro get mozi narediti potrebna listina. Tako da vsaki v starem kraju dobi dovoljenje od ameriškega konsulara prej kot mogoče.

Da slučaj neopredelili ali zakasneli predati potrebam denar.

MATILJA SKENDER
Javni notis na Ameriko in stari kraj.

3227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

Jimmie Higgins.

Spisal UPTON SINCLAIR.

Z dovoljenjem avtorja prevod
IVAN MOLEK.

(Nadaljevanje.)

Drugi člani — kot je bil Jimmie Higgins — delavski ljudje, ki so se mučili in stradali toliko, da bi se spustili v delavski razred, so morali v posteljah prepirati s krvavočim arem. Kaj imajo bedaki od tega prepira? Jimmie si je predstavljal, da je v Evropi. Da, tako mora biti v Evropi, v deželi groznega narodnega sovraštva, in zakaj se je ta pošast priklatila v ameriško industrijsko življenje? Zakaj ne bi delavci v Ameriki delali skleno in se trudili za svobodo vseh?

Nemci so pa odgovorili: Stari Granitch je vsega kriv! On boče obdržati ameriške delavce v sužnosti in zato podkupuje s ruskim zlatom vse povprek. Zakaj se ne bi delavci zedinili za stavko, za boj proti staremu Granitchu?

Večina članov se je strinjala s to logiko. Saj niso bili pacifisti, o ne! Pripravljeni so bili za boj s kapitalisti, nikakor pa niso hoteli dovoliti, da bi bili orodje koga drugega, orodje vladajočega razreda. Oni so pripravljali nadaljevati stari boj brez ozira na govorice o nemških vohunih. Jimmie Higgins si je mislil — in imel je prav — da bi kapitalistični listi v Leesvillu sami naredili nemške špijone, čeprav bi jih ne bilo, samo da očrnujejo socialistično gibanje. Jimmie je živel vse svoje življenje v deželi, v kateri so ga delodajalci izstradavali in izkoriščali, in kadar si je hotel pomagati in se braniti, je našel povsod na batine. Iz tega razloga je Jimmie Higgins zaključil, da med to in ono kapitalistično državo ni nobene razlike in zato ga pravilice o strahovih, čarovnikih, morskih kačah in nemških špijnih niso oplašile.

VI.

JIMMIE HIGGINS V JEOL.

Stranka je imela odločitev vsak večer javni shod na vogalu blizu Glavne ulice. Jimmie je redno pomagal kakor je bila njegova navada. Hitro je povečerjal in odhitel na lice mesta. Govornik seveda ni bil; Jimmie bi se bil sprožil ob misli, da bi on stopil na zabojo in govoril. Ampak on je bil eden tistih, ki so omogočili drugim govoriti, in ki so keli sadove gibanja.

Prijateljski mizar, ki je imel delavnico v bližini vogala, je naredil premikni oder na štirih nogah, ki se je lahko razložil po končanem shodu. Oder je bil shranjen v mizarjevi delavnici in en sam človek ga je lahko nese in postavil v par minutah. Govornik je stal par čevljev od tal in imel je tudi držalo, za katerega se je lahko prijel in udaril po njem, če bi bilo treba. Zraven odra je bil drog s petrolejsko bakljo in dolžnost Jimmieja je bila, da je bila posvetila s petrolejem vedno čista in napolnjena. Ko je bil shod odprt, je Jimmie držal bakljo, ki je osvetljevala govornika; ako pa ni držal baklje, je prodajal socialistične tiskovine poslušalcem, posamezne listke "Delavca" in brošure po pet ali deset centov, ki so bile naročene iz glavnega stana stranke.

Jimmie je prišel domov pozno v noč, leden in truden valed dnevnega in večernega dela. Padel je sraven Lise in saspal kakor bi ga ubil. Zjutraj je imela žena precej napora, da ga je spustila, ko je zaspala v njej budilka, da je treba zapet iti na tla. Isplj je skodelico vroče kave in takoj se mu je razvnel jezik. Pripovedoval je ženi o dogodkih na shodu prednjega večera. Zmislil se je, kaj pripetilo. Nekdo iz množice poslušalec je motil govornika, drugič se je priklatil napokrog pijanec, ki je prišel delati kraval, potem sta prišla najeta pretepača, ki ju je najbrž poslal stari Granitch — tako je zaključil Jimmie — da razbijeta shod in tako ni bilo nikoli konec sitnosti.

Lizzie je kazala popolno sočutje napram so-progu. Jezila in smejala se je z njim kakor zahteva dolžnost dobre, zveste žene — toda v njeni duhi je bila vedno tiha žalost, ki je lastna ženakemu konservativnemu temperamentu. Ni razumela Jimmieja in njena duša je bila v konfliktu s njegovim viharim, destruktivnim temperamentom. Zauzela je kvadrat več kot kdaj poprej v svojem življenju in Lizzie je videla prvo priliko, da bi bili otroci lahko dobro oblečeni in nasičeni, a vrhoteča bi se par dolarjev prihranilo — prvič v življenju bedne družine. Ali Jimmie je bil sleherni večer na socialističnem shodu in namesto, da bi si bil čim bolj dobro službo, je storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da jo čimprej izgubi! Bil je kakor človek, ki spleza na drevo in žaga vejo, na kateri sedi!

Tako je modrovala Lizzie in njen širok, prijazni obraz je večkrat imel potezo nezadovoljnosti, a vsaki je debela solza zdrknila po njenih licih. Jimmieju je bilo žal in trudil se je, da ji razloži, da drugače ne more biti. Ali naj človek vedno misli le na svojo ženo in otroke in popolnoma pozabi na vse druge žene in otroke delavskega razreda? Zato pa so delavci še vedno sužnji, ker v večini mislijo le nase in za vse drugo se ne brigajo. Ne, zavedni delavci mora misliti na svoj razred in delati kot razred — izrabiti mora vse prilike, učiti solidarnost in zbuhati razredno zavestnost! — Jimmie je rad ponavljal dolge besede, ki jih je redno alikal na shodih, ali bilo je zastoj: Lizzie ni razumela besed. Tedaj je Jimmie poskušal s kratkimi besedami. Starega Granitcha imajo zdaj v pasti in naučiti ga morajo, kaj je delavčeva pravica; obenem pa morajo pokazati delavcem, kako velika je njihova moč.

Lizzie je smejala s glavo in vzdihnila. Ona ni imela upanja. Stari Granitch ni bil človek v njenih očeh, temveč neka posebna naravna prikazen kakor zima ali potro, ki se ne da pestiti niti odpraviti.

• • •

Dogodki, ki so se naglo vrstili drug za drugim, so kmalu opravičili Lizzie tožnjivost. V tovarni se je širila nezadovoljnost in agitatorji so se množili, kakor da rastejo iz tal; nekateri so bili nedvomno v stuhli Jerry Coleman, drugi so se

pa zadovoljili z zavestjo, da pomagajo delavcem, ki so sovražili razred v tovarni. V delavcih so se pojavili opoldanski shodi kar sami od sebe, ne da bi jih kdo sklical, in Jimmie je izvedel, da se ima vsak čas vršiti glasovanje med delavci za stavko.

Toda gospodar tovarne tudi ni norel. Bil je dobro poučen od svojih vohunov, kaj se pripravlja in nekake dne je bilo odločljivih "trideset" delavcev, ki so bili najbolj aktivni agitatorji. Ali s tem je stari Granitch sunil v srčeno gnezdo. Čim se je raznesla novica po tovarni o tem dogodku, je bilo naenkrat, kakor da bi zagnal gorečo žveplenko v slamo. "Štrajk, štrajk!" je bil krik, ki je odmeval iz delavnice v delavnico. Jimmie je bil med onimi, ki so takoj organizirali pohode. Procesije delavcev so korakale od oddelka do oddelka v tovarni in pozivale tovariše na boj; delavci so kričali, prepevali, zmerjali delovodje in vlekli od strojev one, ki so stali kakor prikoverni, nevedoči, kaj bi storili. Komaj desetina delavcev je skušala nadaljevati z delom, toda ni bilo moč. In tako se je zgodilo, da je mogel ena tovarna na Empire Machine, ki je imela proizvajati granate lupine ruski vladi, proizvajati tisti dan same unijske, socialistične in svetovno-industrijske delavske govore.

Jimmie Higgins je bil ves iz sebe. Plezal je po dvorišču, metal kapo v zrak, kričal, da je bil kmalu hriprav in malo je manjkalo, da ni skočil na kup dreves in poskušal z govorom. V tovarno sta prišla Gerrity in Mary Allenova, ko sta prejela vest o stavki, in z njima je prišel avtomobil, ki je bil poln "delavcev"; kar celo indajo lista sta naložila in pripeljala v tovarno. Jimmie se je takoj lotil dela in prodajal časopis. Prodajal in kričal je toliko časa, da je prodal vse in njegovi kapi so hoteli počiti od teče centov in niklov. Ali s tem se ni bilo konec njegove službe. Prihranil se je odim, ki so organizirali delavce in nosil avto-lanjskih listkov in pristopnih listin. Pred njim je korakal močak z bikovnim glasom, ki je na mežafon vabil delavce v ramih jeklih, da se naj hitro vijejo v strokovno unijo, ter naznjal, kje se vrše javni shodi tisti večer.

Medtem ko so stavarji imeli svoj ples, so se že stivali nad njimi črni oblaki in Jimmie je bil kmalu priča razburiljivega dogodka. Nekaj delavcev je vtrajalo pri delu in pred izločeno delavnico se je hitro zgrnila ogromna množica stavarjev. Delavci se niso upali iz delavnice, ko je potekal čas dela in to se je bolj okrepilo množico, ki je sunaj obkladala nezveste tovariše z nehal lepimi pritiski. Delovodje so izravnali telefonirali na policijsko postajo za pomoč. Večji del lepavilake policije je že bil na liti mesta in vrhoteča je imela družba svoje privatne čuvaje, ali vsa ta oborožena sila ni mogla vrenu kaj. Stavarjevi je bilo preveč in policisti so se nervozno gnetli in instiktivno posegali z roko v zadnji hlačni žep.

Jimmie in neki drugi stavarji sta se spravila na prazni zabojo pred oknom oblegane delavnice in vpila "ja, ja!" čim sta zagledala stavarjake, ali kmalu sta zagledala nekaj drugega. Pred vhodom na ograjeno tovarniško dvorišče se je ustavil velik avtomobil, ki je divjalo trobil in tamkaj obrana množica se je pričela umikati. Avtomobil je bil poln moških v civilni obleki, ki so sedeli drug drugemu na kolenih in stali na zunanji stopnici. Za tem avtomobilom je pridelal drugi, ki je bil ravno tako natičen. Bil je prijavljen policisti iz Hubbardtowna in poslala jih je Hubbard Engine Company, ki je sicer tekmovala s starim Granitchem, ali kadar je bilo treba udarila po delavcih, takrat ni bilo tekmovalna. To je tista kapitalistična solidarnost, o kateri socialisti venomer pripovedujejo.

Močje so poskakali s avtomobilov in se postavili v trikotu pred vrati. V rokah so držali kole iz trdega lesa in v zadnjih hlačnih žepih so imeli revolverje. Na njihovih obrazih ni bilo opaziti umirjenosti. "Nasaj, nasaj, nevarna banda!" se je oglasil poveljnik čete. Množica stavarjev je slep čutila odpor, ali polagoma se je umikala. Par minut pojezje so imeli policisti odprto pot do oblegane delavnice in stavarjaki so se prikrmali skozi vrata. Stavarji so vnovič zagnali krik in od zasede je prišel kamen. "Primita tega človeka!" je zadelo drugič s avtomobila in Jimmie se je ozrl. Videl je mladenčca, ki je stal na sedelu prvga avtomobila. "Primita ga!" je zavpil drugič in pokazal s prstom na nekoga stavarja na dvorišču. Trije policisti so planili na mesto, in delavci, ki je vrzel kamen, je hotel pobegniti, toda ni mogel hitro skozi gnezdo. Policist ga je prijel za ovratnik sukne in ga oplazil s kolom po glavi, ko se je hotel mač iztrgati. Osta dva stavarjaka sta pa kazala kole drugim stavarjem v bližini, ki so šli v ujnjo. "Poljite ga v delavnico!" ukaže mladenec na avtomobilu in uhoji stavarja, ki ga je stavarjaki davil s ovratnikom, da je bil vse vrtinev po obrazu, je v trenotku izgubil skozi vrata.

• • •

Mladenec na avtomobilu se je obrnil proti množici stavarjev, ki so zapirali izhod, in ukazal prvim policistom: "Počinite jih! Vrzite jih na cesto, proklete pse, počistite dvorišče!" In njegovih pet so se usipale dinamitne psovke in kletvice, ki so podžigale stavarjake, da so zavrteli kole in udarili po delavcih.

"Ali veš, kdo je on?" vpraša tovariš Jimmieja, ki eta še vedno stala na zaboji. "To je Lacey Granitch!"

Jimmieja je zaskrbelo po vsem telesu do podplatov v njegovih raztrganih čevljih. Lacey Granitch v štirih letih, od kar je misli strojnik gatel v tovarni Empire, se ni imel prilike videti mladega gospodarja. To ni bilo nič čudnega, kajti Lacey je smatral Leesvillu za zakotno gnezdo, ki ga je počastil s svojo prstnostjo le enkrat ali dvakrat v letu. Toda njegov duh je vladal v Leesvillu; mladi Granitch je bil ljudem bajna prikazen — anglej in hudič, kakor se je vzel. Na neki seji krajevne socialistične organizacije je Divji Viljše vstal in držal vroki nedeljsko prilogo metropolitanskega, škotskega dnevnika. (Dalje.)

Tekma med evropskimi kapitalisti za gospodarsko nadvlado.

Pariz. — Med evropskimi kapitalisti je nastal hud gospodarski boj za eksploatacijo naravnih bogastev v Evropi in tudi v inozemstvu. Ta boj vodijo francoski, angleški in nemški kapitalisti, ki hočejo izkoristiti sedanji ekonomski položaj Evrope v svojo lastno korist. Najjasnejšo sliko o tem boju za gospodarsko nadvlado je podal francoski ekonomist Francois Delaisi v eni zadnjih števil list "Progress Civique", ki je tudi spisal knjigo "Petrole", v kateri je opisal boj, katerega vodijo angleški in ameriški kapitalisti za olje.

Glavni faktorji v Evropi v boju za gospodarsko nadvlado, ki pridejo v prvi vrsti v poštev so, Hugo Stines, nemški magnat; Louis Loucheur, francoski magnat in politik in lord d'Abernon, angleški diplomat in finančnik.

Po izjavi francoskega ekonomista Delaisa je Hugo Stines faktično nekromani nemški cesar. On je organiziral največjo trust, ki lastuje nemške premožnosti in železne rudnike, kakor tudi vse rudotopilnice in plavže; nato je organiziral trust, ki je prevzel pod svojo kontrolo vse električne podjetja. Nato je pa združil obe ta trusta v eno samo podjetje, ki kontrolira sedaj vse rudniške in električne industrije in vpolni nad 300.000 delavcev. Poleg tega kontrolira Hugo Stines ladjedelnice, municijske tovarne, ribištvo, kemsko industrijo, tovarne lesnih izdelkov in lesne kaše, papirnice, tiskarne in 65 tiskov in domalega vse revije v Nemčiji kakor tudi časnik Lokal Anzeiger, Die Woche in Koelnische Zeitung. Prihranil se mu je tudi Hegenberg, ki kontrolira Kropove delavnice in ki tudi kontrolira veliko število tiskovnic. Na ta način Hugo Stines ne kontrolira samo gospodarstvo Nemčije, ampak tudi nemško časopisje.

Isto pozicijo zavzema v Franciji, skoravno ne v tako velikem obsegu kot Stines v Nemčiji, Louis Loucheur. Združil je domalega vse francosko industrijo v eno podjetje, ki se imenuje "Generalna družba podjetij", ima svoje interese pri vseh francoskih večjih tiskovnicah kot Petit Journal in Paris Midi. Za čas vojen je bil minister za oboroževanje francoske armade, potem minister za opustošene kraje, in pozneje zastopnik na londonski reparcijski konferenci, na kateri je bil tudi Hugo Stines.

Angleške bankirje in magnate pa zastopa Lord d'Abernon, ki je združil vse londonske bankirje in druge finančnike leta 1920 v močno grupo, katere zastopa oficijelno ta lord in katere namen je ekonomično rekonstruirati centralno Evropo. V tej grupi so zastopani vsi londonski finančniki kot Rothschildi, Lloyd, London Joint City in Midland, Goschen & Cunliffe, Morgan, Grenfell & Co. in drugi bankirji.

Mirovna pogodba, po kateri pripade Alzacija in Loren Franciji, je odvzela Nemčiji one pokrajine, iz katerih je Nemčija dobivala glavno zalogo železne rude. Francija ima torej dovolj železne rude, primanjkuje ji pa premog in oek, katerega ima pa Nemčija dovolj, dočim je primanjkuje železne rude. Hugo Stines je valed tega pričel delovati, da bi združil francosko in nemško industrijo, v kolikor se tiče rekonstrukcije opustošenih pokrajin v Franciji, da bi te dve državi razdelili naročila medsebojno. Nemčija bi dala na razpolago stroje, material in delavce, toda le v toliko, v kolikor bi to ne škodovalo francoski industriji.

S temi načrti je prišel v Pariz meseca junija 1920 in jih predložil francoskim kapitalistom, ki so soglašali s temi načrti. Splošno so bili francoski kapitalisti tako zadovoljni s temi načrti, da je francoska vlada na njih pritisk takoj imenovala Charles Laurenta, predsednika Zveze rudniške in kovinske industrije svojim poslanikom v Berlinu.

Toda to zblizžanje francoskih in nemških kapitalistov ni bilo prav nič po volji angleškim kapitalistom. Kajti glavni načrt angleških kapitalistov je bil, popolnoma izključiti iz svetovnega trg nemške kovinske izdelke. Angleški kapitalisti so mislili, da so do-

segli svoj cilj, ko je Nemčija izgubila Alzacijo in Loren, kjer je črpala svoje potrebščine železne rude, toda nikakor si pa niso želeli, da bi francoski kapitalisti nadomestili nemške.

Kdor se je nekoliko zanimal za konferenco v Spa, se še dobro spominja, v kako navskrteje so pristili francoski in angleški zastopniki. Konečni zaključek je bil ta, da so francoski zastopniki bili prisiljeni od angleških zastopnikov privoliti, plačati nemški premog po ceni, kakorino je takrat imel angleški premog. Glavni cilj angleških kapitalistov je bil, potegniti mejo med Nemčijo in Francijo tako, da ima Francija železne rudnike, Nemčija pa premogovnike; na ta način so bili gotovi, da ne bodo imeli v Evropi tekmeča na industrijskem polju.

Toda načrti predloženi po Hugo Stinesu in sprejeti od grupe francoskih kapitalistov je pa grozil uničiti vse načrte angleških kapitalistov, in angleški kapitalisti so videli, da se pojavlja nov tekmeč, močnejši še nevarnejši kot je bil pred vojno na industrijskem polju. In prepričati to zblizžanje, je bil sklep grupe angleških bankirjev, pa naj stane kar hoče.

Med temi je prišlo do prepira med francoskimi trgovskimi interesi in nemškimi valed trgovine v Avstriji. Na pritisk francoskih kapitalistov v prvi vrsti seveda njihovega oficijelnega zastopnika Loucheura je Avstrija izročila kontrolo nad svojimi financami zaveznikom. Na ta način je izgubila Nemčija v Avstriji vse preostle in koncesije, katere je imela še preje. Delaisi je zapisal: "Na ta način je bil kaznovan Stines".

Toda Nemčija in Stines se pa nista hoteli podati zaveznikom, ampak odločila sta se da bo Nemčija odločno vstrajala na tem, da ne privoli v zahteve zaveznikov glede reparcijske oddolžnine. In dobiček valed tega prepira so pa imeli angleški kapitalisti, ker so lahko poplajali svoje izdelke na trg, kar bi ne mogli, ako bi se francoski in nemški kapitalisti združili, kot je predlagal Hugo Stines, da bi se kovinske industrije obeh dežel združile. Glavno zaslugu je imel pri tem zopet zvit Lloyd George, angleški ministar predsednik, ki je navidezno pokazal, da se je podal Franciji.

Francoski kapitalisti so kupili škodove tovarne v Čehoslovaciji in pogajali so se za nakup ogrskih železnice. Med tem so pa angleški kapitalisti dobili pod svojo kontrolo vse plovo na reki Donavi. Toda na sugestije lorda d'Abernonsa so pa angleški bankirji prepustili francoskim bankirjem vse industrijo v centralni Evropi.

Na ta način so angleški bankirji in kapitalisti dosegli svoj cilj, da so odvrnili francoske kapitaliste, da se niso združili z nemškimi kapitalisti. Gotovi francoski interesi so se namreč dali zapeljati valed ponudbe od angleških kapitalistov, da lahko obdrže vse interese v centralni Evropi za se, valed česar so se pričeli odvajevati od Steinovih načrtov, združiti kovinsko industrijo obeh dežel. To prišlo je že tako daleč, da je franc. vlada — gotovo na pritisk francoskih bankirjev — nameravala la odpoklicati svojega poslanika v Berlinu Charles Laurenta.

Januarja meseca je Loucheur zastopnik vseh francoskih kapitalistov predložil reparcijski konferenci v Parizu načrte za industrijsko družbo s kapitalom 200 milijonov frankov (normalno 40 milijonov dolarjev), v kateri družbi bi imela Francija, Velika Britanija, Italija in Zdr. države enako število zastopnikov, in namen te družbe je bil rekonstrukcija Avstrije. Ali v kratkih besedah povedano, kapitalisti omenjenih držav bi dobili popolno kontrolo nad vsem javnim in privatnim bogastvom dežele, katere industrija je bila takorekoč še nerazvita in je bila še nedotaknjena. Sploh kapitalisti bi dobili popolnoma pod svojo kontrolo ne samo industrijo ampak tudi vse prebivalstvo.

stu in obenem obljubil, da bo Alpinska montanska družba dobilo 120 vagonov premoga in coka iz premogovnega polja v Ruhru dnevno.

Kakor hitro je to izvedel lord d'Abernon je takoj odstopal iz Berlina v London in obiskal Lloyd Georgea. V istem času je bil v Londonu tudi oficijelni zastopnik francoskih kapitalistov, Lehoure, ki se je izrazil napram Lloyd Georgeu na reparcijski konferenci, da Steines mora biti kaznovan". Vjelo ga je namreč to, da je Steines prehitel francosko-angleški konsorcijski za eksploatacijo Avstrije. Nemška nepremišljenost je pa storila ostalo. In 10. marca zjutraj so zavezniške čete zasledile premogovno polje v Ruhru.

Na ta način so zavezniški oziroma francoski in angleški kapitalisti kaznovali Hugo Steinesa, da so odrezali dobavo premoga za njegovo podjetja v Avstriji, za plavže v Trstu in Gracu ter za rudnike Alpinsko montanske družbe.

Kaj se bo iz tega izcimilo, bo pokazala bodočnost. Najbrže so iz istega vzroka dovolili zavezniški Poljski, da je zasedla Gornjo Slezijo, kjer so bogati premogovniki, da nemška industrija ne more dobiti premoga za svoje potrebe.

ALI VESTA, DA JE VSAK ČLOVEK VSE RABA, PREDNO JE ČLOVEK?

Natančna pojasnila o tej resnici dobite v knjigi "Zakon biogenetike", katero je izdala Književna matica S. N. P. J. Knjiga je trdo vezana, ima 12 slik in stane \$1.50.

Ako hočete spoznati točke posledice, ki jih ima v mnogih slučajih samsko življenje oženjenega moža, ki puoti čeno v starem kraju, čitajte knjigo "Zajedalci", katero je izdala Književna matica S. N. P. J. Knjiga je trdo vezana, ima 804 strani in stane \$1.75.

Kdor narahi obenem obe knjigi, Zakon biogenetike in Zajedalci, ju dobi za tri dolarje poštnine prosto. Naročila prejema tajnik Književne matice: Frank Aleah, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Illinois. (Adv.)

RADOST IN VESELJE

naslano doma v domovini, kadar dobe vst od svojih v Ameriko. Ali veselje je veliko večje ako prejmejo pomoč v denarju od svojih sorodnikov in Ameriko.

AMERICAN UNION BANK

pošilja denar v JUGOSLAVIJO najceneje, najhitreje in varnostneje. Ako želite poslati vaš denar v domovino BREZJAVNO na samo EN DOLAR, tedaj pošite nam takoj na pošto.

ULOGE

prinašajo vam po 4% obresti in vaš denar je pri nas varno naložen. Izplačamo vse uloge vsak čas brez vsakega obveštila v naprej.

PRODAJAMO "SIFKARTE".

javno notarstvo. Poskrbimo pos. za pošiljanje pisem na:

AMERICAN UNION BANK,

JOHN NEMETH, predst., 10 East 22nd St., New York, N. Y.

ČENE ZA DENARNE POŠILJATVE.

V Jugoslavijo pošljemo za:
\$ 2.00 K 240
5.00 K 620
10.00 K 1,250
25.00 K 3,150
50.00 K 6,400
75.00 K 10,000
374.00 K 50,000

Za slučaj, da hoče kdo poslati denar v dinarjih, naj računa 4 krome za en dinar.

V Italijo pošljemo za:

\$ 5.00 110 lir
10.00 210 lir
25.00 500 lir
50.00 1,000 lir
222.00 5,000 lir

Denar naj se nam pošlje po poštini money-order ali po bančnih draftih ali Express čekih ali v registriranih pisnih na:

ZAKRAJŠEK & ČENAR
Slovenska banka,

70—9th Ave. New York City